

## Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1937 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor m. m., dels ock motioner i ämnet m. m.*

Genom en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 172, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

### 1) Förordning

**angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.**

Härigenom förordnas, att 1, 7 och 11 §§, 20 § 3 mom., 21 § 1, 2 och 5 mom. samt 22, 23, 26 och 27 §§ förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor<sup>1</sup> skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

#### 1 §.

Registrerad understödsförening, — — — *erkänd arbetslöshetskassa.*  
Understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar. Med antagande — — — är stadgat.  
Erkänd arbetslöshetskassas — — — »erkänd arbetslöshetskassa».

#### 7 §.

Från rätt — — — i 13 §.

Utan hinder av vad i första stycket stadgas äger tillsynsmyndigheten beträffande viss kassa medgiva, att personer, som avses under 1) och 2), må kunna vinna inträde i kassan.

#### 11 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som icke senast vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, har till kassan antingen erlagt avgift eller belopp som nu sagts eller

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ se SFS 1936:151.

anmält förhållande, varå befrielse från betalningsskyldigheten kan grundas, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt; dock att kassans styrelse äger med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida den, som underlåtit att inom angiven tid anmäla omständighet, varå avgiftsbefrielse kan grundas, ändock må bibehållas vid sitt medlemskap.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd som i första stycket sägs skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan.

## 20 §.

3 mom. Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han fortlöpande är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en; dock att tillsynsmyndigheten äger för viss kassa medgiva, att begränsningen av understödsrätten skall tillämpas endast i det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Den i andra stycket föreskrivna begränsningen av understödsrätten skall icke ske efter arbetsperiod, som överstiger 18 dagar.

## 21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa — — — tolv månaderna.

Därest tillsynsmyndigheten med stöd av 22 § sista stycket föreskrivit inskränkning i understödsrätten, äger tillsynsmyndigheten medgiva, att antalet avgifter, som skola vara erlagda under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna, må bestämmas till lägre tal än tjugusex, dock ej lägre än tjugu.

Villkoret att visst antal avgifter skall hava erlagts under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna skall icke gälla, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller arbete för högst aderton dagar samt omedelbart efter arbetets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Där sjukdom — — — legitimerad läkare.

Med avseende — — — avstängningstidens slut.

Där medlem — — — å honom.

2 mom. Har någon — — — till godo.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylik överenskommelse skall för att bliva gällande godkännas av Konungen.

Tillsynsmyndigheten må medgiva, att medlem, vilken omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa varit medlem i sammanslutning för meddelande av arbetslöshets hjälp, som icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa, må tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt till nämnda sammanslutning.

5 mom. Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts antingen för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem, eller för tid, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjutit avlöning.

### 22 §.

Daghjälpen må — — — kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa — — — äga giltighet.

Vad sålunda — — — om daghjälp.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreliggande eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas samt vad i första stycket sägs skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understöd tiden under loppet av tolv på varandra följande månader skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

### 23 §.

Daghjälpen må icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundrafemtio sex dagar under loppet av tolv på varandra följande månader.

Ej må den tid, för vilken daghjälp under loppet av tolv på varandra följande månader längst må utgå, i annat fall än som omförmäles i 24 § första stycket utgöra mindre än nittio dagar.

Har medlem under tolv på varandra följande månader åtnjutit understöd under så lång tid, som kassans stadgar medgiva eller som styrelsen med stöd av 24 § må hava bestämt, skall ytterligare gälla, att daghjälp icke ånyo må utgivas till medlemmen, förrän han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter, vilka jämlikt 21 § 5 mom. må tillgodoräknas honom.

Vid tillämpning — — — legitimerad läkare.

### 26 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall upptaga fasta medlemsavgifter dels för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som

utföres annorstädes än i medlemmens hem, dels ock för tid, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

De fasta — — — å arbetslöshetsrisk.

Föreskrives i — — — anses skäligt.

### 27 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst två gånger genomsnittliga beloppet av de tio sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av här angivna siffror bestämmer.

Utbetalning av — — — lämnat medgivande.

Överskott å — — — tillföras fonden.

Fonden får — — — löpande utgifter.

Fondens tillgångar — — — inom riket.

Denna förordning träder i kraft i vad avser 1 § den 1 januari 1938 samt i övrigt den 1 juli 1937.

## 2) Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ävensom vid förordningen såsom bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser skola, tabellen i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

### 5 §.

Förvaltningsbidrag utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Medlemsbidrag utgår med fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke överstiger 3,000, med tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 3,000 men icke 25,000, och med två kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 25,000.

## Bilaga till förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av kronor																
	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.25	4.50	4.75	5.00	5.25	5.50	5.75	6.00
1.50	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	73.7	69.6	66.1	63.0	60.1	57.6	55.2	53.1	51.1	49.2	47.4	45.8	44.2	42.7	41.3	39.9	38.6
21—26	75.0	70.9	67.4	64.3	61.4	58.9	56.5	54.4	52.4	50.5	48.7	47.1	45.5	44.0	42.6	41.3	40.0

## Särskilda bestämmelser.

a) Om antalet understödda dagar per medlem är större än 26, beräknas procenttalet genom att multiplicera motsvarande procenttal enligt tabellen för 21—26 dagar med  $\frac{26}{n}$  där  $n$  betecknar antalet understödda dagar per medlem.

b) Vid andra kombinationer av daghjälp och antal understödda dagar per medlem än sådana, som direkt framgå ur tabellen, interpoleras liniärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundning uppåt.

c) Samma avrundningsregel som under b) tillämpas i fråga om beräkningen av daghjälsbidraget för det fall, att antalet understödda dagar per medlem överstiger 26.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1938.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehått två före propositionens avlämnande inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 166 av herr *Spångberg m. fl.* och nr 346 av herr *Senander m. fl.*

I motionen II: 166 har hemställts, att riksdagen måtte besluta hos regeringen anhålla om förslag snarast möjligt till sådana ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att den effektivitet och humanitet i arbetslöshetsförsäkringen uppnåddes som framginge av de i motionen anförda synpunkterna.

I motionen II: 346 har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att förslag till sådana ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor utarbetades och framlades inför riksdagen, att arbetsgivarna ålades att bidra till kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen, att understöd tiden vid längre arbetslöshet utökades samt att direktiven för erhållande av hjälp i så måtto förändrades, att rätten till understöd tillerkändes varje ofrivilligt arbetslös.

De genom propositionen framlagda ändringsförslagen behandlas nedan, liksom i propositionen, under särskilda rubriker. Beträffande de skäl, som

ligga till grund för dessa förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

För de särskilda spörsmål, som avses i motionerna, kommer närmare redogörelse att lämnas i det följande, i den mån så ansetts lämpligen kunna ske i samband med behandlingen av vissa genom propositionen framlagda förslag och i övrigt under särskilda rubriker i slutet av detta utlåtande. I fråga om motionärernas motivering tillåter sig utskottet att hänvisa till motionerna.

På framställning av socialstyrelsen förelade Kungl. Maj:t 1936 års riksdag en proposition, nr 84, med förslag till vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Riksdagen biföll i huvudsak Kungl. Maj:ts förslag. Den 22 maj 1936 utfärdades härefter förordning (nr 151) angående ändring i vissa delar av sagda förordning.

I skrivelse den 17 december 1936 har *socialstyrelsen* framlagt förslag om vissa ytterligare ändringar i den för arbetslöshetsförsäkringen gällande lagstiftningen. Styrelsen har därvid framhållit, att styrelsen icke ansett sig böra framlägga nya ändringsförslag på ett så tidigt stadium, därest styrelsen icke funnit det vara nödvändigt, särskilt med hänsyn till kassornas ekonomi, att vissa ändringar vidtoges, exempelvis i fråga om bestämmelserna angående fondbildning och grunderna för statsbidragets beräkning. Socialstyrelsen har vidare i skrivelsen uttalat, att den för arbetslöshetsförsäkringen gällande lagstiftningen även i vissa andra hänseenden syntes böra justeras, då ändock förslag om ändringar måste framläggas. Socialstyrelsen har därjämte framhållit, att de av styrelsen framlagda ändringsförslagen icke kunde sägas beröra de i verklig mening grundläggande principerna för lagstiftningen. Vid bifall till förslagen komme visserligen den kostnadsram att överskridas, som angivits vid lagstiftningens antagande år 1934. Statens sammanlagda bidrag till försäkringen komme dock ej att uppgå till det belopp, som beräknats skola utgå vid bifall till det i propositionen nr 38 till 1934 års riksdag framlagda förslaget. Någon förhöjning av det för nästkommande budgetår begärda anslaget till arbetslöshetsförsäkringen erfordrades icke.

De av socialstyrelsen utarbetade ändringsförslagen hava varit föremål för behandling av sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

Över de av socialstyrelsen framlagda förslagen hava yttranden avgivits av statskontoret, försäkringsinspektionen och statens arbetslöshetskommission. Svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige, vilka därtill beretts tillfälle, hava jämväl inkommit med yttranden. I den mån redogörelse för innehållet i yttrandena icke lämnas i det följande får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet tillåter sig även erinra om att en historik i frågan om införande av arbetslöshetsförsäkring och dennas utformning återfinnes å sid. 2—7 i utskottets utlåtande nr 37/1934.

## I. Ändringsförslag, avseende att stärka kassornas ekonomi och vidga deras möjligheter att effektivt understödja medlemmarna.

### A. Kassornas fondbildning.

Jämlikt 27 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall sådan kassa såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst genomsnittliga beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av de angivna siffrorna bestämmer.

Socialstyrelsen har i sin skrivelse framhållit, att enligt vad verkställda utredningar syntes giva vid handen de i förordningen givna reglerna i många fall medförde en för svag fondbildning. Socialstyrelsen har med anledning därav föreslagit sådan ändring av bestämmelserna om kassornas fondbildning, att fondens storlek skall beräknas med hänsyn till de genomsnittliga inkomsterna under en väsentligt längre tidrymd än för närvarande eller tio i stället för tre år samt för kassor med 10,000 medlemmar eller däröver bestämmas till minst två gånger ett på detta sätt beräknat genomsnittsbelopp.

Vad socialstyrelsen anfört till stöd för den föreslagna ändringen har i propositionen i huvudsak återgivits å sid. 11—13.

Förslaget till ändring av bestämmelserna om fondbildningen har lämnats utan erinran av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

I sitt yttrande har *försäkringsinspektionen* ifrågasatt lämpligheten av att bibehålla de nuvarande bestämmelserna i fråga om kassor med mindre än 500 medlemmar.

*Föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, har i propositionen anfört:

De ändringsförslag beträffande lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen, för vilka jag nu redogjort, hava till gemensamt syfte att stärka de erkända arbetslöshetskassornas ekonomi och öppna möjlighet för dem att under krisförhållanden på ett mera effektivt sätt understödja sina medlemmar. Jag finner icke anledning till erinran mot de av socialstyrelsen utarbetade förslagen. Dessa hava också i stort sett lämnats utan anmärkning av de hörda myndigheterna och organisationerna.

Jag vill särskilt framhålla, att det måste sägas vara ett betydande allmänt intresse, att de erkända arbetslöshetskassorna bliva satta i stånd att effektivt understödja sina medlemmar under en lågkonjunktur. Lyckligast skulle uppenbarligen vara, om en begränsning av de stadgeenliga förmånerna ej skulle behöva vidtagas av någon kassa ens vid mycket stora påfrestningar. Den föreslagna förstärkningen av kassornas fondbildning och ökningen av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skall utgå, komma otvivelaktigt att verka i denna riktning. Möjligheterna att verkställa tillförlitliga

beräkningar i detta avseende äro givetvis numera betydligt större, sedan lagstiftningen varit i tillämpning under några år, än vid förarbetena till lagstiftningen.

Departementschefen har vidare funnit försäkringsinspektionens erinran angående fondens storlek för de minsta kassorna icke föranleda någon ändring i socialstyrelsens förslag.

### **B. Daghjälpsbidragets maximering.**

Statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa utgår enligt förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor dels såsom daghjälpbidrag, dels såsom förvaltningsbidrag.

Daghjälpsbidraget är konstruerat så, att detsamma utgår med viss andel av en erkänd arbetslöshetskassas sammanlagda kostnader under ett kalenderår för understöd vid arbetslöshet. Det procenttal, som bestämmer daghjälpbidragets andel av kassans utgifter för daghjälp, fastställs med hänsyn dels till det genomsnittliga daghjälpbeloppet och dels antalet understödda dagar i genomsnitt per medlem och år, allt beräknat för varje understödsklass i kassan. Är antalet understödda dagar ringa, utgår daghjälpbidraget med en relativt liten del av kostnaderna för utgivet understöd. Stiger antalet understödda dagar, utgår däremot bidraget med en relativt avsevärd del av sagda kostnader. Enligt nuvarande bestämmelser utgår statsbidraget med sitt högsta belopp vid en arbetslöshet, som motsvarar 21 understödda dagar i genomsnitt per medlem och år. Daghjälpsbidraget har vid denna gräns bestämts till 75 procent av hela kostnaden vid en daghjälp av två kronor och till 40 procent av hela kostnaden vid en daghjälp av sex kronor. Vid så omfattande arbetslöshet att antalet understödda dagar i genomsnitt per medlem och år överstiger 21, minskas statsbidraget i procent räknat å hela kostnaden för understöd. Detta innebär i själva verket, att något statsbidrag icke utgår för de understödda dagar, som överstiga 21 per medlem och år räknat. Kassorna tvingas alltså att själva helt finansiera detta understöd, såvida de icke i stället välja att inskränka sin verksamhet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att de nuvarande grunderna för daghjälpbidraget bibehållas för ett antal understödda dagar av högst 21 per medlem och år. För det antal understödda dagar, som överstiger 21 men icke 26 per medlem och år, skulle daghjälpbidrag utgå med samma procentsatser av hela kostnaden för daghjälp, som nu gälla för ett antal understödda dagar av 21 per medlem och år. Om antalet understödda dagar per medlem och år överstiger 26, bör procenttalet beräknas genom att man multiplicerar vederbörande procenttal för 21—26 understödda dagar med en faktor, som erhålles genom att man dividerar talet 26 med antalet understödda dagar per medlem. Detta överensstämmer med den nu gällande metoden för beräkning av bidragsprocenten för det fall, att antalet understödda dagar per medlem och år är större än 21. Den föreslagna regeln innebär därför, att staten skulle delta i försäkringskostnaderna endast för de första 26 understödda dagarna per medlem och år.



De skäl, som socialstyrelsen i övrigt anfört för sin framställning i nu förevarande hänseende, återfinnas å sid. 14—15 i propositionen, vartill utskottet får hänvisa.

Huru de föreslagna reglerna för daghjälsbidragets beräkning ställa sig i jämförelse med de nuvarande framgår av en av socialstyrelsen utarbetad, å sid. 16 i propositionen intagen tabell.

För att giva ett begrepp om vad de föreslagna ändringarna innebära i utgiftsökning för staten har socialstyrelsen gjort en på vissa i propositionen (sid. 24—25) närmare angivna antaganden grundad överslagsberäkning. Beräkningen bygger på arbetslöshetsförhållandena under åren 1927—1936. Med den anslutning till de erkända arbetslöshetskassorna, med vilken socialstyrelsen för den närmaste tiden räknat — 143,000 medlemmar — har styrelsen uppskattat ökningen av det statliga daghjälsbidraget per år till 70,000 kronor. Vid full anslutning — 700,000 medlemmar — skulle ökningen utgöra 350,000 kronor.

Inom *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har annan erinran mot socialstyrelsens ändringsförslag på denna punkt ej framställts, än att en ledamot uttalat bekymmer över att den utformning, som lagstiftningen hade erhållit, så snart skulle behöva modifieras. Denna ledamot befarade, att ändringarna innebure en tendens till utvidgning av statens kostnader för försäkringen.

*Departementschefen* har i propositionen betonat, att en klar avgränsning av statens åtaganden komme att kvarstå även efter ett genomförande av de förordade grunderna för daghjälsbidragets beräkning. Detta måste enligt departementschefens mening även sägas vara önskvärt, och han hade därför icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till ett av svenska målareförbundet framställt förslag om att maximeringen av daghjälsbidraget skulle borttagas. Den förhållandevis ringa förhöjning av statens bidrag, som bleve en följd av ändringen i grunderna för daghjälsbidragets beräkning, borde, såsom även socialstyrelsen framhållit, ses mot bakgrunden av att kassornas medlemmar själva skulle helt bekosta den ifrågasatta ökningen av fonderna. Det borde vidare uppmärksammas, att erfarenheterna från lagstiftningens tillämpning givit vid handen, att försäkringens effektivitet tidigare något över-skattats. I själva verket rymdes därför de av ändringsförslagen föranledda ökade kostnaderna för staten till väsentlig del inom den redan av statsmakterna godtagna ramen.

### C. Understödstidens maximering.

Enligt 23 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor må daghjälp icke utgå till medlem för mer än sammanlagt 120 dagar under loppet av 52 på varandra följande veckor. Den längsta understödstiden under samma tidrymd kan bestämmas att omfatta ett mindre antal dagar, dock ej mindre

än 90 dagar. Å andra sidan kan den längsta understödstiden utökas, om kassan bestämt längre karenstid än 6 dagar. Ökningen får dock icke över-skrida den tid, varmed karenstiden förlängts.

Socialstyrelsen har föreslagit, att bestämmelserna om den längsta understödstiden skola ändras i så måtto, att erkänd arbetslöshetskassa berättigas att utbetala understöd intill 156 dagar under loppet av 12 på varandra följande månader. Den undre gränsen för den längsta möjliga understödstiden, eller 90 dagar, borde enligt styrelsens mening bibehållas. Styrelsen har betonat, att erforderlig försäkringsfinansiell grund skapades för en sådan utökning av understödstiden, därest ändringsförslagen beträffande bestämmelserna om kassornas fondbildning och grunderna för daghjälsbidragets beräkning bifölles. Styrelsen har vidare föreslagit, att den i förordningen nu intagna bestämmelsen om rätt att förlänga den eljest föreskrivna längsta understödstiden med så lång tid som karenstiden förlängts skulle utgå.

De av socialstyrelsen framlagda skälen för det nu ifrågavarande ändringsförslaget återgivas å sid. 18—19 i propositionen. Här må endast anmärkas, att socialstyrelsen bl. a. hänvisat till det förslag till konvention (nr 44) om tillförsäkrande åt ofrivilligt arbetslösa av ersättning eller understöd, som *internationella arbetsorganisationen* beslutat vid sitt adertonde sammanträde i juni 1934. Enligt detta konventionsförslags artikel 11 kan rätten att uppbära ersättning eller understöd begränsas att gälla för viss tidrymd, som dock i vanliga fall icke får understiga 156 och i intet fall 78 arbetsdagar för år.

Genom proposition (nr 84) till 1935 års riksdag anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande angående bl. a. nyssnämnda konventionsförslag. På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 13) anslöt sig riksdagen till föredragande departementschefens uppfattning, att ratificering av förslaget för det dåvarande icke borde äga rum.

Den ökning av daghjälsbidraget, som kan föranledas av nu förevarande ändringsförslag, har av socialstyrelsen uppskattats till 2 % av daghjälsbidragets sammanlagda belopp. Beräknades arbetslöshetsförsäkringen omfattas sammanlagt 143,000 medlemmar, skulle ifrågavarande ökning uppgå till 60,000 kronor, och vid full anslutning, d. v. s. 700,000 medlemmar, skulle ökningen stiga till 290,000 kronor, allt i genomsnitt per år räknat.

Vid *sociala rådets* sektionssammanträde har socialstyrelsens förslag i nu berörda avseende tillstyrkts.

*Departementschefen* har i propositionen anfört:

Vid bifall till förslagen om skärpning av bestämmelserna om kassornas fondbildning och om ökning av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skall utgå, skapas, såsom socialstyrelsen framhållit, erforderlig försäkringsfinansiell grund för en utsträckning av understödstiden. Att främja en sådan utveckling ligger uppenbarligen i det allmännas intresse. Ett accepterade av socialstyrelsens förslag på denna punkt innebär även ett betydelsefullt steg mot uppnåendet av överensstämmelse med internationella arbets-

organisationens konvention på detta område. Därest kassorna mer allmänt skulle komma att utnyttja möjligheten att utöka understödtiden, komme detta säkerligen att i hög grad underlätta för staten och kommunerna att under en krisperiod hispringa de arbetslösa. Jag vill nämligen erinra om att den genom arbetslöshetsförsäkringen lämnade hjälpen till en betydande del bekostas av de försäkrade själva. Att under en stark lågkonjunktur helt undvika kontantunderstöd vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen lärer väl ej vara möjligt ens vid en stor anslutning till försäkringen och ett allmänt anlåtande från kassornas sida av möjligheten att utgiva understöd 156 dagar under 12 på varandra följande månader. Det måste dock anses välbetänkt att vidga möjligheterna härtill.

I likhet med socialstyrelsen anser jag att, då den längsta understödtiden bestämmes till 156 dagar, något behov icke längre kan sägas föreligga av en bestämmelse om möjlighet att vid en förlängning av karenstiden, utöver föreskrivet minimum om sex dagar, ytterligare förlänga understödtiden.

I motionen II: 166 har herr *Spångberg m. fl.* i anslutning till sitt ovan återgivna yrkande uttalat, att understödtidens längd borde utsträckas till 270 dagar om året.

I motionen II: 346 av herr *Senander m. fl.* har framhållits, att understödtiden vid längre arbetslöshet borde utökas.

#### **D. Förvaltningsbidragets storlek.**

Förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna utgår, jämlikt 5 § i statsbidragsförordningen, för kalenderår dels med ett belopp i kronor, motsvarande två gånger antalet årsmedlemmar i kassan under året, dels med belopp, motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Med utgångspunkt från de konstaterade löpande förvaltningskostnaderna och vissa angivna normer har socialstyrelsen föreslagit, att den del av det årliga förvaltningsbidraget, som utginge i förhållande till antalet årsmedlemmar, lämpligen benämmt medlemsbidrag, skulle bestämmas så, att till varje kassa skulle utbetalas

fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke översköte 3,000,

tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som översköte 3,000 men icke 25,000, samt

två kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som översköte 25,000.

De av socialstyrelsen anförda skälen till föreliggande förslag hava återgivits å sid. 22—23 i propositionen.

Den ökning av kostnaderna för statsverket, som skulle uppkomma genom den föreslagna förhöjningen av förvaltningsbidraget, har av styrelsen beräknats uppgå vid försäkringens nuvarande omfattning till 153,000 kronor och vid full anslutning till 700,000 kronor, allt per år.

Vid sammanträde med *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* hava de ledamöter av rådet, som representera de er-

kända arbetslöshetskassorna, tillstyrkt, att förvaltningsbidraget skulle graderas med hänsyn till kassornas medlemsantal. Dessa ledamöter hava vidare förordat en större höjning av förvaltningsbidraget än den av socialstyrelsen ifrågasatta.

*Departementschefen* har i propositionen anfört:

Vad slutligen beträffar förslaget om höjning av statens förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna, är det tydligt, att storleken av kassornas administrationskostnader underskattades under förarbetena till lagstiftningen. Det måste vid sådant förhållande vara skäligt, att staten nu ökar sitt bidrag. Vid ett genomsnittligt statsbidrag av tre kronor per medlem och år uppnås även överensstämmelse med förvaltningsbidragen till de erkända sjukassorna. Även efter en förhöjning i enlighet med socialstyrelsens förslag av statens förvaltningsbidrag till arbetslöshetskassorna komma de försäkrade att själva få bära en betydande del av kostnaderna för administrationen. Jag anser mig emellertid icke kunna förorda en ökning av bidraget utöver vad socialstyrelsen föreslagit, såsom påyrkats av arbetslöshetskassornas representanter i sociala rådet. Socialstyrelsens förslag om en differentiering av förvaltningsbidraget med hänsyn till kassornas storlek anser jag vara väl motiverat.

På sätt socialstyrelsen uttalat skulle någon förhöjning av det för budgetåret 1937/1938 beräknade anslaget till bidrag till erkända arbetslöshetskassor icke erfordras vid bifall till de nu förordade förslagen.

## **II. Övriga i propositionen framlagda ändringsförslag jämte därmed sammanhängande yrkanden i motionerna.**

### **A. Avgiftsbetalningens tidsbestämda villkor vid säsonginskränkningar.**

Jämlikt 21 § 1 mom. första stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, sådant detta lagrum lyder enligt förordning den 22 maj 1936, må erkänd arbetslöshetskassa utgiva understöd till medlem endast därest han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst 52 veckoavgifter, och under villkor tillika att avgifter, motsvarande minst 26 veckoavgifter, erlagts för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna 12 månaderna. Medlem skall alltså uppfylla två villkor för att rätt till understöd skall föreligga. Det första villkoret uppfyller han, därest han erlagt sammanlagt minst 52 veckoavgifter, varvid något avseende icke fästes vid den tidrymd, inom vilken avgifterna erlagts. Det andra villkoret däremot är knutet till en dylik tidrymd. Sistnämnda villkor har kallats det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Jämlikt 21 § 5 mom. må vid prövningen av avgiftsvillkoret medlem tillgodoräknas allenast avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem.

Inskränkningarna i understödsrätten för arbetare inom säsongfacken grunda sig på föreskrifter i 22 § fjärde stycket. Enligt detta lagrum äger tillsynsmyndigheten, då understödsförening innesluter medlemmar, tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än den normala om

sex dagar eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understöd tiden under loppet av 52 på varandra följande veckor skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer. Dessa inskränkningar avse att förhindra, att daghjälp utgives under tid, då en avsevärd del av medlemmarna som regel äro arbetslösa.

Socialstyrelsen har meddelat, att det vid överläggningar om bildande av erkända arbetslöshetskassor från organisationer, vilkas medlemmar i större omfattning vore berörda av säsongarbetslöshet, med styrka framhållits, att det tidsbestämda avgiftsvillkoret gjorde den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen värdelös för ett stort antal av medlemmarna. Styrelsen hade med anledning härav upptagit till utredning frågan om det tidsbestämda avgiftsvillkorets utformning i arbetslöshetskassa inom yrken, där arbetarna vore underkastade mera utpräglad säsongarbetslöshet. Vid denna utredning hade styrelsen funnit, att en ändring av detta villkor läte sig göra, utan att de nu gällande grundläggande villkoren för arbetslöshetsförsäkringen behöfde rubbas. Innan en sådan ändring av försäkringsvillkoren för andra försäkrade vidtoges, erfordrades däremot enligt styrelsens uppfattning mera ingående erfarenhet om nämnda villkors verkningar än som kunnat erhållas under den förhållandevis korta tid med ensartad konjunkturutveckling, som förflutit från försäkringslagstiftningens ikraftträdande.

Socialstyrelsen har nu föreslagit, att möjlighet skall öppnas till en modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret i kassor, för vilka säsongbetonade inskränkningar i understödsrätten föreskrivits. Förslaget innebär, att tillsynsmyndigheten för sådana kassor skall berättigas medgiva, att för rätt till understöd kravet på antalet erlagda veckoavgifter under de närmast före arbetslöshetens början senast förflutna tolv månaderna sättes till lägre än 26, dock lägst 20. Följande direktiv för tillsynsmyndighetens prövning hava föreslagits:

- 1) Modifierat avgiftsantal bör få förekomma endast för arbetslöshetskassa eller för klass inom kassa, för vilken föreskrivits minst en månads årlig inskränkning i understöd tiden eller annan inskränkning av motsvarande omfattning i fråga om dess inverkan på försäkringens effektivitet.
- 2) Det modifierade avgiftsantalet bör bestämmas efter statistiska och försäkringstekniska undersökningar, så att modifikationen tar hänsyn till
  - a) omfattningen av inskränkningen i understöd tiden;
  - b) nedbringandet av antalet personer, som falla för avgiftsstrecket, till en proportion, som i möjligaste mån överensstämmer med den som förefinnes för icke säsongbetonade fack;
  - c) vid behov erforderligt nedbringande av försäkringens effektivitet;
  - d) att det för understödsrätt erforderliga antalet veckoavgifter, erlagda under de senaste tolv månaderna, icke får underskrida 20.

- 3) Modifierat avgiftsantal bör få förekomma endast om det minsta vecoantalet timmar, under vilka arbete för annans räkning mot ersättning måste hava utförts för rätt att erlägga avgift, som må tillgodoräknas medlem vid beräkning av understödsrätt, sättes till minst 24 timmar per vecka.

De skäl, som socialstyrelsen anfört till stöd för berörda förslag, hava återgivits å sid. 31—34 i propositionen. Sammanfattningsvis har styrelsen framhållit, att vad som vunnes genom den föreslagna ändringen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret vore en utjämning mellan de försäkrade i så måtto, att en viss sammanlagd understödssumma komme att fördelas på ett större antal medlemmar än som eljest varit fallet.

I fråga om den kostnadsökning för staten, som genomförandet av förevarande ändringsförslag skulle kunna medföra, har socialstyrelsen uttalat, att ökningen med viss reservation syntes ligga inom ramen för de kostnader, som statsmakterna förklarade sig villiga att påtaga sig, då försäkringen antogs. Reservationen gällde den detaljen, att garantier givetvis måste skapas för att icke de säsongbetonade facken genom ändringen erhöles en förmånligare arbetslöshetsförsäkring än andra fack, vilket eljest lätt kunde inträffa. Dylika garantier kunde emellertid åvägbringas.

Den föreslagna modifikationen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret har tillstyrkts av *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

Det framlagda ändringsförslaget har jämväl tillstyrkts i yttrandena. Landsorganisationen har dock ansett sig icke kunna tillstyrka såsom villkor för en modifikation av avgiftsvillkoret för säsongarbetare, att i vederbörande kassas stadgar skulle intagas en bestämmelse om att medlem skulle hava utfört arbete under minst 24 timmar per vecka för att avgift med rättsverkan skulle få erläggas. Landsorganisationen har vidare i förevarande sammanhang framhållit behovet av rikligare statsbidrag till arbetslöshetskassor inom säsongfacken.

*Departementschefen* har i propositionen framhållit, att de under II. upptagna ändringsförslagen avsåge att tillgodose olika av erfarenheterna från lagstiftningens tillämpning betingade önskemål. Större principiell betydelse ägde endast förslaget om modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret för säsongarbetarnas del.

Departementschefen har vidare anfört:

Vad beträffar konstruktionen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret, vill jag erinra om att Kungl. Maj:t på min föredragning i propositionen nr 38 till 1934 års riksdag föreslog, att understödsrätt skulle kunna föreligga för medlem, som någon gång tidigare uppburit understöd från kassan, därest han under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna erlagt minst 20 veckavgifter. Riksdagen godkände emellertid icke detta förslag utan skärpte kravet på erlagda avgifter till 26.

Jag är fortfarande av samma uppfattning beträffande den lämpliga av-

vägningen av sagda villkor, som jag givit uttryck åt i berörda sammanhang. Socialstyrelsen har emellertid i sin föreliggande skrivelse anfört, att det, innan en för alla försäkrade gällande ändring av avgiftsvillkoret vidtoges, erfordrades mera ingående erfarenhet om nämnda villkors verkningar än som kunnat erhållas under den förhållandevis korta tid med ensartad konjunkturutveckling, som förflutit från försäkringslagstiftningens ikraftträdande. I anslutning härtill har jag icke ansett mig böra för närvarande påkalla en generell ändring av avgiftsvillkoret.

Den av socialstyrelsen verkställda utredningen beträffande det nu gällande avgiftsvillkorets verkningar för säsongarbetarna synes klart giva vid handen, att en jämkning av villkoret för deras vidkommande är av behovet påkallad. I princip har jag alltså icke något att erinra mot socialstyrelsens förslag härom. Detta har även tillstyrkts av såväl ledamöterna i sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen som de hörda myndigheterna och organisationerna.

I ett avseende är jag emellertid av annan uppfattning än socialstyrelsen. Styrelsen har nämligen föreslagit, att såsom villkor för vidtagandet av en jämkning i avgiftsvillkoret bland annat skulle gälla, att det antal timmar, under vilka arbete för annans räkning måste hava utförts för rätt att erlagga avgift, fastställes till minst 24 per vecka. Anledning synes mig icke föreligga att härvidlag uppställa något specialkrav på viss arbetad tid för skyldighet och rätt att erlagga avgift. Detta följer direkt av socialstyrelsens egen uppfattning om att jämkningen av avgiftsvillkoret för säsongarbetarna är motiverad av att kriteriet å försäkringsobjektet bör sakligt sett göras någorlunda likvärdigt för olika yrkeskategorier. Av vad landsorganisationen i sitt yttrande anfört framgår även, att ett så strängt krav för avgiftsbetalning som 24 timmars arbete per vecka skulle medföra, att modifikationen av avgiftsvillkoret bleve utan värde för säsongarbetarna. Jag förordar därför, att särskild fordran på viss arbetad tid för avgiftsbetalning icke uppställas i samband med medgivande av en modifikation av avgiftsvillkoret. Härav följer, att de för arbetslöshetsförsäkringen i allmänhet gällande bestämmelserna härom skola tillämpas.

I övrigt har jag icke något att erinra mot de av socialstyrelsen föreslagna villkoren för att en modifikation av avgiftsvillkoret skall kunna medgivas.

Med anledning av vad landsorganisationen anfört angående behovet av rikligare statsbidrag till arbetslöshetskassor, bildade inom säsongfacken, vill jag erinra om det tidigare behandlade förslaget om ökning av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skulle utgå. Denna reform lär bli av stor betydelse just för arbetarna inom säsongfacken.

I motionen II: 166 av herr *Spångberg m. fl.* har uttalats, att i förordningen om erkända arbetslöshetskassor borde inarbetas en bestämmelse av innebörd, att understöd skall utbetalas vid arbetslöshet oavsett under hur lång tid arbete utförts. I motiveringen till motionen hava anmärkningar framställts mot bl. a. det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Vidare har i motionen anförts, att ur förordningen borde utgå bestämmelsen om »arbetslöshetsunderstödet indragande under viss tid av året, då större fara för arbetslöshet föreligger».

#### **B. Understödsrätt vid korttidsarbete.**

Understödsrätt skall principiellt sett kunna föreligga även i sådana fall, då vederbörande medlem icke är fullständigt arbetslös. Understöd kan

emellertid icke utgå vid sådan förkortning av arbetstiden, som sker genom att antalet arbetstimmar per dag minskas, beroende på att medlemmen i dylikt fall icke kan anses vara oförhindrad att åtaga sig arbete. Då arbetaren är helt arbetslös under vissa dagar, kan däremot understöd enligt förordningen utgå. Därvid har emellertid stadgats viss begränsning i understödsrätten. Bestämmelserna härom innefattas i 20 § 3 mom. i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Där föreskrives sålunda, att det antal dagar, för vilka understöd må utgivas, då medlem på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt, alltid skall med minst två för varje period om 14 dagar understiga det antal dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp. De erkända arbetslöshetskassorna hava vidare berättigats att i sina stadgar intaga föreskrift om att daghjälp icke må utgå till medlem vid korttidsarbete.

I förordningen finnas vissa andra bestämmelser, som hänföra sig till understödsrätten i det fall, då medlemmen icke är fortlöpande arbetslös utan arbetslöshetsperioden avbrytes genom en kortare arbetsperiod. Härmed åsyftas dels bestämmelserna i 22 § tredje stycket angående undantag från den allmänna skyldigheten att genomgå karenstid och dels föreskriften i 21 § 1 mom. andra stycket om undantag från den allmänna skyldigheten att uppfylla det i första stycket av samma moment angivna avgiftsvillkoret. Med hänsyn till de båda nu nämnda undantagsbestämmelserna kan en medlem, för vilken en understödsperiod avbrytes genom ett kortvarigt arbete om högst 18 dagars längd, omedelbart efter arbetets upphörande ånyo uppbära daghjälp utan beräkning av ny karenstid eller omprövning av det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Ingen skillnad göres härvid mellan de fall, då det kortvariga arbetet är av tillfällig natur eller då det utgör en period i organiserat korttidsarbete.

Då fråga är om rätten att uppbära understöd under arbetslöshetsperioderna vid kortvarigt arbete, göres däremot en skillnad mellan tillfälligt korttidsarbete och i verklig mening organiserat korttidsarbete. Den i 20 § 3 mom. föreskrivna begränsningen av understödsrätten skall sålunda endast tillämpas vid organiserat korttidsarbete.

Socialstyrelsen har nu föreslagit sådan ändring av bestämmelserna i 20 § 3 mom., att man i fråga om begränsning av understödsrätten vid korttidsarbete skall med organiserat korttidsarbete jämställa tillfälligt arbete vid det företag, där medlemmen fortlöpande har anställning. Däremot skall enligt förslaget någon särskild inskränkning i understödsrätten fortfarande icke vidtagas i det fall, då medlem har tillfälliga kortvariga arbeten hos olika arbetsgivare.

Socialstyrelsen har vidare yttrat, att vid ett med sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen hållet sammanträde anförts, att vissa beklädnadsarbetare synnerligen ofta växlade arbetsgivare särskilt under tider av mindre god arbetstillgång, medan andra arbetare vid kortare permitteringar icke kunde erhålla arbete å annat håll. Detta förhållande



syntes föreligga inom en del hantverksbetonade yrkesområden. Med hänsyn bl. a. härtill borde det öppnas möjlighet för erkänd arbetslöshetskassa att i sina stadgar intaga föreskrift om inskränkning i understödsrätten allenast för det fall, att den arbetsgivare, hos vilken medlemmen fortlöpande har anställning, i förväg kungjort viss plan för arbetets fortsatta bedrivande. Medgivande av undantag borde lämnas av tillsynsmyndigheten.

Vidare har av socialstyrelsen föreslagits, att begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete skall ske genom avdrag med en dag per vecka i stället för, såsom enligt nu gällande bestämmelser, med två dagar för varje period om 14 dagar. Till stöd härför har styrelsen anfört bl. a., att genom den år 1936 vidtagna ändringen av bestämmelserna om karenstid det år 1933 angivna skälet till en beräkning i perioder om 14 dagar av understödsrätten vid organiserat korttidsarbete bortfallit. Ny karenstid behövde nämligen numera icke genomgå, om en understödsperiod avbrötes genom en arbetsperiod om högst 18 dagar, och detta vare sig arbetet vore av tillfällig karaktär eller utgjorde en period i organiserat korttidsarbete.

Slutligen har styrelsen föreslagit, att i förordningen skall intagas en bestämmelse om att den särskilda begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete icke skall tillämpas i de fall, då arbetsperioden överstiger 18 dagar.

Vad socialstyrelsen utöver det ovan angivna anfört till stöd för nu nämnda förslag finnes återgivet i propositionen å sid. 38—42.

Vid behandlingen av förevarande ändringsförslag i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har förslaget om att begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete skall ske med en dag för varje vecka i stället för med två dagar per 14-dagarsperiod tillstyrkts. Mot förslaget i övrigt har annan erinran ej gjorts än som framgår av redogörelsen för socialstyrelsens framställning.

*Departementschefen* har icke haft något att erinra mot nu förevarande förslag.

### C. Anmälan om avgiftsbefrielse inom viss tid.

I 11 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrives, att medlem, som vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, fortfarande häftar för avgift eller belopp som nu sagts, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt. Tillsynsmyndigheten har vidare berättigats att, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan.

Jämlikt 26 § skola fasta medlemsavgifter av kassorna upptagas för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem. Avgiftsbefrielse kan alltså medgivas vid arbetslöshet, sjukdom, värnplikt, konflikt, barnsbörd och diverse andra anledningar, såsom exempelvis arbete i egenskap av självständig företagare eller i

medlemmens eget hem. I förordningen har icke intagits någon föreskrift angående skyldighet för medlemmarna att, på samma sätt som då det gäller erläggande av avgift, inom viss tid till kassan anmäla sådan omständighet, varå framställning om avgiftsbefrielse kan grundas.

Socialstyrelsen har föreslagit införande i försäkringsförordningen av en föreskrift, att medlem av erkänd kassa inom viss bestämd tid skall hava till kassan anmält omständighet, varå han kan grunda framställning om avgiftsbefrielse, vid risk att han eljest skall anses såsom utträdd ur kassan; dock att kassans styrelse berättigas att i varje särskilt fall, där dylik anmälan i rätt tid ej skett, pröva, huruvida medlemmen med hänsyn till omständigheterna skall bibehållas vid sitt medlemskap.

Socialstyrelsens motivering för detta ändringsförslag har intagits å sid. 43—44 i propositionen.

Förslaget har tillstyrkts av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

Ej heller mot detta förslag har *departementschefen* haft något att erinra.

#### **D. Avgiftsbetalning under semestertid m. m.**

I 26 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas, att sådan kassa skall upptaga fasta medlemsavgifter för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem. I överensstämmelse härmed stadgas i 21 § 5 mom., att medlemmen vid prövning av det i samma paragraf intagna avgiftsvillkoret allenast må tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem. Vidare föreskrives i 18 §, att daghjälp icke må utgivas till medlem för dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

Socialstyrelsen har i sin skrivelse meddelat, att styrelsen med hänsyn till ordalagen av de i 26 § och 21 § 5 mom. intagna bestämmelserna ansett sig på därom från de erkända arbetslöshetskassorna gjorda förfrågningar böra uttala, att avgift icke skulle upptagas och i varje fall icke finge vid prövning av avgiftsvillkoret tillgodoräknas för sådan tid, då medlem vore arbetslös med bibehållen avlöning. Det oftast förekommande fallet vore givetvis semestertid. Styrelsen har föreslagit, att i förordningen skola införas bestämmelser angående skyldighet att erlægga avgift för tid, för vilken medlem trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning, och angående rätt att för understöd tillgodoräkna sig sådana avgifter.

De skäl, som socialstyrelsen anfört till stöd för sitt förslag i detta hänseende, återfinnas i propositionen å sid. 45.

Vid behandlingen i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har förevarande ändringsförslag livligt tillstyrkts.

*Departementschefen* har ej funnit skäl till erinran mot förslaget.

I motionen II: 166 har herr *Spångberg m. fl.* uttalat sig för sådana ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att avgifter till vederbörande kassa skola erläggas varje vecka, oavsett under vilka förhållanden arbete utföres, samt att understöd skall utbetalas vid arbetslöshet, oavsett var arbete utförts.

**E. Rätt för personer, som tidigare verkat såsom självständiga företagare, att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa m. m.**

I 7 § punkt 1) i förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas, att från rätt att vinna inträde i sådan kassa eller att där kvarstå såsom medlem skall uteslutas den, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning. I punkt 2) av samma paragraf lämnas motsvarande bestämmelser angående rätt till medlemskap för person, som använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn. En följd av dessa bestämmelser är, att sådan person ej förrän sju måndare förflutit från övergången till anställning såsom lönearbetare kan få ingå såsom medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Socialstyrelsen har föreslagit sådan ändring av bestämmelserna i förevarande hänseende, att dispens skall kunna medgivas.

Beträffande de av styrelsen anförda skälen härför får utskottet hänvisa till sid. 46—47 i propositionen.

Ändringsförslaget har tillstyrkts vid behandlingen i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

*Departementschefen* har härutinnan anfört, att avsikten ingalunda vore att medgiva dispens från berörda villkor för medlemskap inom sådana yrkesområden, där det är vanligt, att arbetarna regelmässigt viss del av året verka såsom självständiga företagare. Ej heller åsyftades någon ändring i gällande bestämmelser om att den, som efter inträde i erkänd arbetslöshetskassa under mer än fem av tolv på varandra följande månader verkat såsom självständig företagare eller varit anställd hos en närstående släkting, skall uteslutas ur kassan. Vidare kunde en förutvarande självständig företagare efter inträde i erkänd arbetslöshetskassa icke bliva understödsberättigad, förrän han arbetat såsom lönearbetare under minst 52 veckor. Vid sådant förhållande kunde departementschefen ej finna, att — såsom svenska arbetsgivareföreningen befarat — försäkringen genom bifall till socialstyrelsens förslag skulle komma att utsträckas till personer, som icke kunde anses vara försäkringsbara.

I motionen II: 166 har herr *Spångberg m. fl.* uttalat sig för upphävande av bestämmelsen om rätt att ur erkänd arbetslöshetskassa utesluta medlem, vilken arbetar såsom självständig företagare.

**F. Rätt för erkänd arbetslöshetskassa att ingå överenskommelse med kassa i annat land i fråga om medlemmarnas rätt att tillgodoräknas avgifter.**

Enligt 7 § punkt 5) i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem uteslutas utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 § av samma förordning. I sistnämnda paragraf stadgas, att Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av förordningen likställas med svensk medborgare.

Enligt 21 § 2 mom. första stycket i nämnda förordning må, såframt mellan erkända arbetslöshetskassor därom träffats överenskommelse, som av tillsynsmyndigheten godkänts, medlem, som omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i annan erkänd arbetslöshetskassa, kunna för rätt till understöd tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt såsom medlem i den andra kassan.

Socialstyrelsen har uttalat, att styrelsen utgått från att bestämmelserna i 21 § 2 mom. första stycket endast avsåge rätt att tillgodoräkna avgifter efter övergång mellan erkända arbetslöshetskassor i Sverige. För att motsvarande medgivande i förhållande till utländsk arbetslöshetskassa skulle kunna lämnas, erfordrades enligt styrelsens mening ändring i författningen. Styrelsen har vidare betonat, att det vid avslutande av överenskommelse av nu avsett slag mellan svensk erkänd arbetslöshetskassa och statserkänd arbetslöshetskassa i annat land måste tillses, att densamma ej kunde giva upphov till missbruk. Ingången överenskommelse syntes för att bliva gällande böra godkännas av Konungen. Det har tillika framhållits, att en överenskommelse om rätt att för understöd få tillgodoräkna avgifter, som erlagts till arbetslöshetsförsäkring i annat land, icke kan tänkas komma till stånd annat än beträffande land, i vilket införts en arbetslöshetsförsäkring enligt det frivilliga systemet.

Vad styrelsen härutöver anfört rörande detta förslag återfinnes i propositionen å sid. 49—50.

Ingen erinran har framställts mot förevarande förslag vid dess behandling i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

*Departementschefen* har icke haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag i denna del.

**G. Viss ändring av 1 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.**

Enligt 69 § understödsföreningslagen skall i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhas av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Jämlikt 1 § andra stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor antages understödsförening till erkänd arbetslöshetskassa av den i 69 § understödsföreningslagen omförmälda tillsynsmyndigheten.

Genom propositionen nr 171 till årets riksdag har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag angående ändring i vissa delar av nämnda lag. Detta förslag avser bland annat att möjliggöra en ifrågasatt uppdelning av tillsynen över understödsföreningarna å socialstyrelsen och pensionsstyrelsen. I förslaget har 69 § erhållit den lydelsen, att i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhaves beträffande varje grupp av föreningar med likartad verksamhet av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Departementschefen har uttalat, att 1 § andra stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor med hänsyn härtill syntes lämpligen kunna erhålla den ändrade lydelsen, att understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar.

### III. Bestämmelser om ikraftträdande.

I fråga om de i propositionens författningsförslag intagna bestämmelserna rörande ikraftträdandet har *departementschefen* anfört:

De av socialstyrelsen föreslagna ändringarna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor torde böra träda i kraft den 1 juli 1937. Med hänsyn till att den förut omförmälda ändringen i 69 § understödsföreningslagen är avsedd att tillämpas från och med den 1 januari 1938, bör den härav föranledda ändringen i 1 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor icke heller träda i kraft förrän sistnämnda dag.

De förordade ändringarna i förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, avseende ändring av grunderna för daghjälsbidragets och förvaltningsbidragets beräkning, torde böra träda i kraft den 1 januari 1938. Detta måste anses vara lämpligast med hänsyn till att statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna beräknas för kalenderår.

### IV. I motionerna framställda fristående yrkanden.

#### A. Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Arbetsgivarbidrag.

Såsom ovan anmärkts har i motionen II: 346 av herr *Senander m. fl.* yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till bl. a. sådana ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att arbetsgivarna ålades att bidra till kostnaderna för försäkringen samt att direktiven för erhållande av hjälp i så måtto förändrades, att rätten till understöd tillerkändes varje ofrivilligt arbetslös.

Vid 1934 års riksdag framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 38 förslag bl. a. till lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen, till förordning om erkända arbetslöshetskassor samt till förordning om statsbidrag till sådana kassor. Härigenom avsågs att i vårt land införa ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring. Med anledning av

propositionen väcktes åtskilliga motioner, däribland en, II: 537, av herr Spångberg m. fl., i vilken framlades ett förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Detsamma byggde på det ena av 1926 års arbetslöshetssakkunnigas i deras år 1928 avgivna betänkande (statens offentliga utredningar 1928: 9) framlagda förslag, nämligen det s. k. A-förslaget, som avsåg en obligatorisk allmän riksförsäkring. Motionens förslag innefattade emellertid åtskilliga väsentliga ändringar i förhållande till A-förslaget.

Riksdagen antog, på hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 37), med vissa ändringar de i propositionen framlagda ovannämnda förordningsförslagen men avtog lagförslaget samt förklarade, att de i ärendet väckta motionerna, i den mån de icke därigenom blivit beaktade, icke skulle föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Förordningar i ämnet utfärdades den 15 juni 1934. De trädde i kraft den 1 januari 1935.

Vid 1935 års riksdag yrkade herr Spångberg m. fl. i motionen II: 25, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen anhålla om skyndsamt utredning och förslag till lag om arbetslöshetsersättning, som lämnade obligatorisk understödsrätt till varje behövande arbetslös.

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande nr 3, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll denna hemställan.

Vid 1936 års riksdag framställde herr Ström m. fl. i motionen II: 7 samma yrkande som innefattades i motionen II: 25 till 1935 års riksdag. I motiveringen till motionen föreslogs en utredning enligt följande riktlinjer:

1) Ersättningsrätt vid arbetslöshet skall omfatta envar man och kvinna, som för sitt uppehälle är beroende av inkomst genom arbete.

2) Ersättning bör lämnas med hänsyn till dyrort och försörjningsplikt samt till belopp, som lämnar möjlighet till livsuppehälle för den arbetslöse och dem mot vilka han har försörjningsplikt under hela den tid arbetslösheten varar.

3) Kostnaderna för arbetslöshetsersättningen böra läggas på produktionen, de ekonomiskt bärkraftiga och staten.

Andra lagutskottet yttrade i utlåtande nr 7:

Utskottet finner ej heller nu skäl anförda av beskaffenhet att böra föranleda riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära utredning av frågan om att ersätta det system för frivillig arbetslöshetsförsäkring, som trädde i verksamhet för ett år sedan, med obligatorisk försäkring.

Utskottet hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Denna hemställan bifölls av riksdagen.

## B. Vissa utslutningsgrunder.

I motionen II: 166 av herr Spångberg m. fl. har framhållits, att bestämmelserna om rätt att ur kassa utsluta medlem, som ej arbetat viss tid inom

sitt yrke eller som avflyttat från visst arbetsområde, borde utgå ur förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

7 § i nämnda förordning innehåller bestämmelser om absolut förbud mot medlemskap beträffande vissa personer. I 8 § medges rätt för kassorna att fakultativt begränsa medlemsrätten till vissa kategorier. Enligt sistnämnda lagrum kan sålunda från rätt att vinna inträde i kassa eller att där kvarstå såsom medlem uteslutas bl. a. den, som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren, ej uppfyller och ej heller under minst tre av de senast förflutna tolv månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor. Vidare kan uteslutas den som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall vara anställd vid visst arbetsföretag eller bosatt inom visst område, ej uppfyller och ej heller under minst en av de senast förflutna sex månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor.

### C. Erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till pågående arbetskonflikt.

I motionen II: 166 har herr *Spångberg m. fl.* uttalat, att det i förordningen om erkända arbetslöshetskassor upptagna stadgandet om skyldighet för medlem att i vissa fall antaga arbete, där konflikt råder, borde utgå.

15 § i förordningen har följande lydelse:

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Beträffande den tidigare behandlingen av förevarande spörsmål har en redogörelse lämnats i andra lagutskottets utlåtande nr 1/1935. Till denna redogörelse får utskottet nu hänvisa.

Vid 1934 års riksdag framlades i propositionen nr 38 förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor, däri sista stycket av 15 § givits den lydelse, som stadgandet har i nu gällande förordning.

I en motion, II: 537, vid samma riksdag föreslogs av herr *Spångberg m. fl.*

antagande av en lag om arbetslöshetsförsäkring, enligt vilken lag (5 §) erbjudet arbete skulle anses lämpligt allenast under förutsättning, bland annat, att det icke hänförde sig till arbetsplats, där arbetskonflikt påginge. Något undantag från sistnämnda bestämmelse skulle icke stadgas.

Andra lagutskottet tillstyrkte i utlåtande nr 37 i nu förevarande avseende propositionen oförändrad.

Utskottets förslag härutinnan bifölls av riksdagen.

Vid 1935 års riksdag hemställde herr *Spångberg m. fl.* i motionen II: 67, att riksdagen måtte besluta, att sista stycket av 15 § skulle utgå.

Andra lagutskottet yttrade i sitt utlåtande nr 1, att motionärerna enligt utskottets åsikt icke förebragt något skäl, som borde föranleda riksdagen att i det hänseende, varom i motionen vore fråga, göra ändring i den närmast föregående år antagna förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Utskottet hemställde fördenskull, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, vilket också blev riksdagens beslut.

#### **D. Karenstid.**

I motionen II: 166 har av herr *Spångberg m. fl.* framhållits, att understöd borde utbetalas vid arbetslöshet oavsett arbetslöshetens längd.

Enligt 22 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor må daghjälp icke utgå till medlem för någon dag med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar. Därvid må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå. Erkänd kassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Föreskrifterna om karenstid skola emellertid icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom, barnsörd, värnplikstjänstgöring eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i paragrafen meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp. I paragrafens sista stycke meddelas bestämmelser om inskränkningar i understödsrätten för arbetare inom säsongfacken m. m. För det huvudsakliga innehållet i sistnämnda bestämmelser har en redogörelse lämnats här ovan i annat sammanhang (sid. 12).

#### **E. Nedsättning av daghjälpens storlek och understöd tidens längd.**

I motionen II: 166 har herr *Spångberg m. fl.* uttalat, att bestämmelserna om rätten att nedsätta daghjälpen eller ytterligare nedsätta understöd tidens längd borde upphävas.

Enligt 5 § 4) i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skola en kassas stadgar alltid innehålla bestämmelser, som angiva under vilka förutsätt-



ningar beträffande arbetslöshetens omfattning bland kassans medlemmar eller kassans ekonomiska ställning daghjälpens storlek och understödstitens längd må ändras. I 24 § föreskrives, att då någon i 5 § 4) avsedd förutsättning föreligger, kassans styrelse efter medgivande av tillsynsmyndigheten må besluta nedsätta daghjälpens storlek eller minska understödstitens längd.

De förslag till ändringar i förordningarna om erkända arbetslöshetskassor och om statsbidrag till sådana, vilka framläggas i förevarande proposition, äro grundade på innehållet i en framställning till Kungl. Maj:t från socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår hava ändringsförslagen i väsentliga delar till syfte att stärka de erkända kassornas ekonomi och öppna möjlighet för dem att på ett mera effektivt sätt understödja sina medlemmar. Kungl. Maj:ts förslag avviker endast på en punkt från det av socialstyrelsen framlagda förslaget. Skiljaktigheten berör säsongarbetarna och avser förutsättningarna för vidtagande av jämkning i det s. k. tidsbestämda avgiftsvillkoret. Socialstyrelsen har i sådant hänseende föreslagit bland annat, att det antal timmar, under vilka medlem av kassa måste hava utfört arbete för annans räkning för rätt att erlägga avgift, som må tillgodoföras honom vid beräkning av understödsvillkor, måtte sättas till minst 24 för vecka. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola däremot de för arbetslöshetsförsäkringen i allmänhet gällande reglerna härutinnan tillämpas även i detta fall. De skäl, som i propositionen anförts till stöd härför, äga enligt utskottets mening giltighet. Utskottet ansluter sig sålunda på denna punkt till det i propositionen framlagda förslaget.

Den i propositionen föreslagna ändringen av 1 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor har motiverats med en i propositionen nr 171 till årets riksdag föreslagen ändring av 69 § lagen om understödsföreningar, med vilken ändring avses att möjliggöra en ifrågasatt uppdelning av tillsynen över understödsföreningarna å socialstyrelsen och pensionsstyrelsen. Med den föreslagna formuleringen av 1 § andra stycket i förordningen synes hinder icke möta att oberoende av om en sådan uppdelning kommer till stånd genomföra ändringen av sistnämnda stadgande.

Ej heller mot övriga i propositionen framlagda ändringsförslag har utskottet något att erinra.

Med den ståndpunkt utskottet intagit till propositionen har utskottet i vissa delar beaktat de i motionerna framställda önskemålen. Beträffande motionärernas yrkanden i återstående delar föreligga enligt utskottets mening icke skäl av beskaffenhet att böra föranleda riksdagen att på grund av motionerna göra någon framställning till Kungl. Maj:t.

Mot de i propositionen föreslagna författningstexterna har utskottet icke någon erinran att göra.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

- A. att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas;  
samt

**B.** att motionerna II: 166 och II: 346, i den mån de icke blivit beaktade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1937.

På andra lagutskottets vägnar:

SIGFRID HANSSON.

---

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson, Linder, P. Sandström, Heiding, Hagman, Sam Larsson, Olof Carlsson* och *Wistrand*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Pettersson* i Hällbacken, *Molander, Sandström* i Sollefteå, *Hermansson* och *Gardell* samt fröken *Hesselgren\** och fröken *Andersson.\**

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

---